

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: **МОВА І МОВОЗНАВСТВО**

2. Вибіркові навчальні дисципліни

2.1. Дисципліни професійної та практичної підготовки

ВИКЛАДАЧ:

Куранова С. І., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, e-mail: s.kuranova@ukma.edu.ua

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 5 ECTS

Лекції: 34 год.

Семінари: 16 год.

(по 4 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 100 год.

АНОТАЦІЯ

Курс подає відомості про текст як унікальну і складну словесну цілісність, у якій зосереджені процес і результати пізнання дійсності. Впровадження отриманих знань в практиці лінгвістичних досліджень спрямоване на всебічну підготовку кваліфікованих науковців. Набуті навички застосовуються при здійсненні лінгвістичного аналізу текстів, самостійної роботи з науковою літературою, застосуванні різних підходів щодо текстового аналізу, оволодінні навичками інтерпретації текстів, дослідженні їх структури, категорій, взаємодії, класифікації різних видів текстової інформації. Презентація доповідей розвиває комунікативну компетенцію, зокрема навички спілкування з аудиторією, аргументовані відповіді на запитання. Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання впорядковує отримані знання, ілюструє здатність до подальшого наукового пошуку.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ:

Мета курсу – ознайомити студентів з основами лінгвістичного аналізу текстів різних стилів, а також з відмінностями у підходах щодо текстового аналізу у світовій лінгвістиці, сформувати навички лінгвістичного аналізу тексту, інтерпретації текстів, дослідження їх структури, категорій, взаємодії, класифікації різних видів текстової інформації. Слухачам пропонуються різні підходи до дослідження тексту як унікальної і складної словесної цілісності, у якій зосереджені процес і результати пізнання дійсності.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
Аргументувати системно-структурний характер мови. Пояснювати основні функції, властивості та особливості розвитку мови.	Пояснювально-ілюстративний метод	Участь у диспуті

Систематизувати основні сучасні лінгвістичні теорії.		
Реалізувати теоретичні знання в процесі практичного аналізу досліджуваного фактичного матеріалу	Метод проблемного викладення	Участь у диспуті. Практичний лінгвістичний аналіз текстів. Індивідуальне навчально-дослідне завдання: участь у диспуті, доповідь.
Збір фактичного матеріалу, його аналіз та інтерпретація. Навички бібліографічного пошуку.	Частково-пошуковий метод	Індивідуальне навчально-дослідне завдання: участь у диспуті, доповідь
Кваліфіковано презентувати та оцінювати наукові доповіді та праці.	Презентація дослідження	Індивідуальне навчально-дослідне завдання: участь у диспуті, доповідь
Дотримуватися принципів академічної доброчесності	Підготовка тексту доповіді відповідно до вимог	Індивідуальне навчально-дослідне завдання: участь у диспуті, доповідь

ЗМІСТ КУРСУ

Вступне слово

Курс поглиблює знання про текст як об'єкт лінгвістичного дослідження, його структурну організацію, функціонування та основні категорії. Окрему увагу буде приділено реалізації отриманих знань у практиці лінгвістичних досліджень.

Важливим аспектом є вміння здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних жанрів та стилів. При цьому студенти демонструють застосування відповідних методик лінгвістичного дослідження текстів та обирають найбільш відповідний до сфери їх наукових зацікавлень. Слухачі курсу набувають і вдосконалюють практичні навички бібліографічного пошуку, роботи з першоджерелами, фаховою монографічною літературою та періодикою, написання наукових текстів.

Увага приділятиметься й вдосконаленню комунікативної компетенції, вмінню систематизувати матеріал, виразно формулювати думки. Важливою складовою є написання та презентація доповіді, підготовка індивідуального навчально-дослідного завдання. Важливою є настанова на логічність викладу, ініціативу, самостійність, творчий пошук.

Тематичний план

№ з/п	Теми занять	Кількість годин
Лекції. <i>Заняття 1 – 2.</i> Семінари. <i>Заняття 1.</i>	Лінгвістичний аналіз тексту як філологічна наука і навчальна дисципліна. Лінгвістичні класифікації текстів Традиції дослідження тексту. Короткий огляд основних етапів розвитку лінгвістики тексту як науки Загальні питання лінгвістики тексту та шляхи їх вирішення. Предмет і завдання лінгвістичного аналізу тексту. Методи і прийоми лінгвістичного дослідження тексту. Текст у лінгвістиці та інших філологічних науках. Основні підходи до лінгвістичної класифікації текстів. Різновиди текстів за характером побудови. Класифікація текстів за їх функціонально-смысловим призначенням. Розподіл текстів за кількістю учасників у мовленні. Різновиди текстів за їх жанровою належністю. Типи текстів за їх стильовою співвіднесеністю. Групи текстів за формою репрезентації.	Лекції — 4 год. Семінар — 1 год.
Лекція. <i>Заняття 3 — 5.</i> Семінар.	Рівні актуалізації мовних одиниць в художньому тексті Явище актуалізації мовних одиниць в текстах.	Лекції — 6 год. Семінар —

<p><i>Заняття 1 — 2.</i></p>	<p>Актуалізація та автоматизація Фоно-графічний рівень актуалізації мовних одиниць в художньому тексті. Морфемний рівень актуалізації мовних одиниць в художньому тексті. Лексичний рівень актуалізації мовних одиниць в художньому тексті. Синсемантична лексика. Автосемантична лексика. Синтаксичний рівні актуалізації мовних одиниць в художньому тексті. Текст як комунікативна одиниця. Основні категорії художнього тексту. Парадигматика і синтагматика художнього тексту. Актуалізація на рівні цілого тексту. Заголовок. Власне ім'я. Художня деталь. Сильна позиція.</p>	<p>3 год.</p>
<p>Лекції. <i>Заняття 6 — 10.</i> Семінари. <i>Заняття 3 — 4.</i></p>	<p>Основні категорії тексту</p> <p>Категорії тексту в мовознавстві. Категорія інформації у лінгвістиці та інших науках. Види інформації в тексті. Змістово-фактуальна, змістово-концептуальна, змістово-підтекстова інформація. Об'ємно-прагматичне членування тексту. Контекстно-варіативне членування тексту. Надфразова єдність як найменша одиниця членування тексту. Основні типи граматичного зв'язку в надфразових єдностях. «Дискретність» («членованість») як текстова категорія. Складне синтаксичне ціле як одиниця дискретності тексту. Членування тексту на абзаци. Дискретність тексту і заголовки. Текстові категорії в підходах різних шкіл текстової лінгвістики (когезія та когерентність, цілісність, зв'язність, інтертекстуальність, континуум, ретроспекція та проспекція, антропоцентричність, автосемантия). Когезія (внутрішньотекстові зв'язки). Види когезії (дистантна, логічна, стилістична, ритмікоутворювальна, асоціативна, образна, композиційно-структурна). Когезія та лінгвістична структура (структура, зв'язки, семантичні відношення, контекст). Види когезії (референція, субституція, еліпсис, сполучниковий зв'язок, лексична когезія). Загальні принципи аналізу когезії. Методи аналізу когезії. Категорія «цілісність тексту». «Зв'язність» як найважливіша категорія тексту. Категорія «цілісність тексту».</p>	<p>Лекції — 10 год. Семінари — 4 год.</p>

	«Зв'язність» як найважливіша категорія тексту. Категорія «інформативність» («змістовність»), її мовне вираження у тексті. Категорія «референційність» у тексті. «Континуум» як категорія часу і простору у тексті. Інтертекстуальність. Категорія «антропоцентричність». Адресатність і адресатність у тексті.	
Лекції. <i>Заняття 11 – 13.</i> Семінари. <i>Заняття 5 – 6.</i>	Типи, форми, способи викладення, що представлені в художньому прозовому тексті Власне авторське мовлення. Композиційно-мовленнєві форми. Передовірене мовлення. Мовлення персонажів. Діалогічне мовлення.	Лекції — 6 год. Семінари — 4 год.
Лекції. <i>Заняття 14 – 17.</i> Семінари. <i>Заняття 7 – 8.</i>	Методики практичного лінгвістичного аналізу художніх та нехудожніх текстів Принципи аналізу когезії. Схеми аналізу для різних типів когезії. Функціональні вияви основних категорій тексту. Цілісний лінгвістичний аналіз нехудожніх текстів. Цілісний лінгвістичний аналіз художніх текстів.	Лекції — 8 год. Семінари — 4 год.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Робота в семестрі – 100 балів

Робота в семестрі			
Види робіт	Їх кількість	Максимальний бал за заняття/роботу	Максимальна загальна кількість балів
Семінарські заняття	8	5	40
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	1	15	15
Проміжна контрольна робота	1	15	15
Підсумковий контроль (виконання письмового завдання)	1	30	30
Загальна підсумкова оцінка з дисципліни:			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності студента за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни

Види робіт	Кількість балів	Критерії оцінювання
Семінарське заняття	1–2	Доповнення
	3–4	Відповідь із використанням основної літератури (з урахуванням повноти відповіді)
	4–5	Відповідь із використанням основної і додаткової літератури (з урахуванням повноти відповіді)
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0	Завдання не виконане або містить плагіат.
	1–5	Завдання виконане не повною мірою; автор демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни; не виявляє навичок аналізу і логічного та послідовного викладу; подекуди припускається помилкових суджень; робота не вичитана й оформлена неналежним чином.
	5–10	Автор демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом дисципліни та вміння логічно і послідовно викладати його зміст. Разом із тим, завдання виконане недостатньо повною мірою; роботі бракує аналітичного характеру.
	11–15	Завдання виконане вчасно і повною мірою; автор демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу дисципліни; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення. Робота вчасно подана й оформлена у відповідності до вимог.
Контрольна робота	0	Завдання не виконане.
	1- 5	Завдання виконане не повною мірою, студент демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни, не виявляє навичок логічного та послідовного викладу, подекуди припускається помилкових суджень
	6-10	Студент демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом, логічно та послідовно викладає його зміст. Разом із тим завдання виконане недостатньо повною мірою.
	11-15	Завдання виконане повною мірою, студент демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу, здатність до самостійного, логічного, системного та послідовного мислення.
Підсумковий контроль (виконання)	0	Немає відповіді

ПИСЬМОВОГО завдання)		
	1-10	Неповна відповідь, студент демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни, не виявляє навичок логічного та послідовного викладу, подекуди припускається помилкових суджень.
	11-15	Відповідь є недостатньо повною. В той же час студент демонструє обізнаність із програмним матеріалом, послідовно викладає його зміст.
	16-24	Студент демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом, логічно та послідовно викладає його зміст. Разом із тим відповідь не розкриває повною мірою сутність іспитових завдань.
	25-30	Повна відповідь, студент демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу, здатність до самостійного, логічного, системного та послідовного мислення.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
81 – 90	добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70			D (задовільно)
60 – 65	задовільно		E (достатньо)
30 – 59	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі складає 30 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після

перекладання може бути лише «достатньо». Замість перекладання комісії студент може обрати повторне вивчення дисципліни.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року)

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/documenty-naukma/cat_view/1-documenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iacosti-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-documenty

<https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/quality-edu>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна навчальна література

1. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту. Навчальний посібник / Т. А. Єщенко. – К., 2009. . – 264 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / Илья Романович Гальприн. – М.: Наука, 1981.
3. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту. Навчальний посібник / А. П. Загнітко. – Донецьк, 2007. – 324 с.
4. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту. Навчальний посібник / І. М. Кочан. – К., 2008. – 257 с.
5. Кухаренко В. А. Интерпретация текста. Учеб. пособие / Кухаренко Валерия Андреевна. – М., 1988. – 192 с.
6. Макаров М. Л. Коммуникативная структура текста / Макаров Михаил Львович. – Тверь: Тверской государственный университет, 1990.
7. Исследования по структуре текста. – М., 1987.
8. М. А. К Halliday Cohesion in English / М. А. К Halliday, Ruquaia Hasan. – London: Longman, 1976. – 374 p.

Додаткова навчальна література

1. Непийвода Н. Ф. Мовні засоби інформаційного комфорту / Н. Ф. Непийвода // Наукові записки інституту журналістики. – 2002. – Т. 7. – С. 93 – 97. Новиков А. И. Семантика текста и её формализация / Анатолий Иванович Новиков. – М., 1983. – 216 с.
2. Сорокин Ю. А. Психолінгвістическіе аспекты изучения текста / Ю. А. Сорокин. – М., 1985. – 167 с.
3. Різун В. В. Лінгвістика впливу : монографія / Різун В. В., Непийвода Н. Ф., Корнєєв В. М. – К. : Вид.-поліграф. центр “Київський університет”, 2005. – 148 с.
4. Різун В. В. Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д. – К. : РВЦ “Київський університет”, 1998. – 336 с.